

Лалінська Іванна Володимирівна, завідувач адміністративно-господарського сектору УДКСУ в м. Тернополі

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Питання відкритості і прозорості діяльності органів державної влади в Україні є одним із головних напрямків на шляху встановлення демократичних принципів діяльності влади, що у свою чергу є умовою для забезпечення конституційних прав на інформацію та безпосередню участь громадян в управлінні державними справами. Потреба вільного доступу до публічної інформації, якою володіють органи державної влади повинна забезпечуватись шляхом встановлення зв'язку між інститутами громадського суспільства та органів державної влади. Рівень демократичності суспільства на пряму пов'язаний з можливістю доступу до інформації, яка стосується процесу вирішення питань, пов'язаних із їхніми інтересами. Органи державної влади ухвалюють рішення та здійснюють свою політику від імені громадян, що повинно робити їхню діяльність підзвітною перед громадянами.

Відомо, що простота й легкість отримання громадянами країни необхідної суспільно значущої інформації є надійним механізмом забезпечення цивілізованості й відкритості державного устрою країни.

Зазначені вище фактори стали передумовою виникнення терміну «доступ до публічної інформації» та прийняття відповідних нормативно-правових актів із метою забезпечення права на доступ до інформації, якою володіють органи державної влади.

Термін «публічна інформація» є ключовим поняттям Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI, який визначає механізм доступу саме до публічної інформації. Цей термін є новим для українського законодавства, але надзвичайно актуальним у даний час, адже поява цього поняття зумовлена необхідністю охоплення суспільно важливої інформації, що знаходиться у всіх без винятку органах державної влади України [1].

Вищезазначений закон визначає межі та спосіб державного регулювання щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення інформації, її охорони та захисту.

Публічна інформація може мати текстове, числове, графічне вираження чи бути виражена вербальними засобами. Вона може бути зафіксована на будь-якому матеріальному (не лише паперовому) носії інформації.

Відповідно до ст. 13 закону розпорядниками публічної інформації є:

– суб'єкти владних повноважень – органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, органи влади Автономної Республіки Крим, інші суб'єкти, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання;

– юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів,

– стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів;

– особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, – стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків;

– суб'єкти господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями, – стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг і цін на них;

– суб'єкти господарювання, які володіють інформацією про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися і загрожують здоров'ю та безпеці громадян; іншою інформацією, що становить суспільний інтерес (суспільно необхідною інформацією) [1].

За режимом доступу публічна інформація поділяється на відкриту та з обмеженим доступом.

Тобто певного виду публічна інформація може бути закритою та обмеженою в доступі, якщо це передбачається окремим законом. Прикладом цього може слугувати Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 № 3855-XII, де чітко визначено, яка інформація належить до такої таємниці, встановлює режим охорони державної таємниці та порядок доступу до неї уповноважених осіб, а також підстави, необхідні для відне-

сення інформації до державної таємниці[2].

Ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначає види інформації з обмеженим доступом. Варто звернути увагу на те, що мова йде не про обмеження доступу до документа, а саме обмеження доступу до інформації, яка може міститися в тому чи іншому документі.

Тобто в ситуації, коли у відповідному документі лише певна частина містить інформацію з обмеженим доступом, то такий документ має бути доступним у тій частині, де інформація не є обмеженою. При копіюванні такого документа інформація з обмеженим доступом заретушується. Прикладом такої ситуації може бути інформація з обмеженим доступом декларації про майно, доходи, та зобов'язання фінансового характеру осіб та членів їхніх сімей, які:

– претендують чи обіймають виборну посаду в органах влади;

– обіймають посаду державного службовця, службовця органу місцевого самоврядування першої або другої категорії.

Не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб і найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно. При дотриманні сукупності вимог, передбачених частиною другою ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної ін-

формації», зазначене положення не поширюється на випадки, коли оприлюднення або надання такої інформації може завдати шкоди інтересам національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину.

Одним із позитивних моментів, якому передувала складна підготовча робота, стала реалізація модуля «Оприлюднення трансакцій Казначейства» на єдиному веб-порталі «Є-data» в рамках реалізації Закону України «Про відкритість використання публічних коштів». «Є-data» – це платформа, яка, на відміну від більшості проектів з використання відкритих даних, має законодавче підґрунтя. Є офіційним державним ресурсом, на якому інформація оприлюднюється згідно із законом «Про відкритість використання публічних коштів» від 11.02.2015 № 183-VIII [3].

В даний час там можна знайти трансакції казначейств, звітність розпорядників бюджетних коштів, укладені ними договори та акти про їх виконання. «Є-data» акумулює найбільшу базу відкритих фінансових даних в країні з максимальним рівнем достовірності, оскільки за порушення передбачені санкції.

Казначейством організовано процес централізації даних із територіальних органів та підготовлено базу трансакцій до відвантаження на цей веб-портал, що дає змогу віслідкувати та контролювати всі витрати розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. Казначейство щоденно надає

інформації адміністратору веб-порталу «Є-data» про усі платіжні трансакції, проведені впродовж операційного дня [4].

Міжнародні стандарти, на яких базується Закон України «Про доступ до публічної інформації», розглядають доступ у пасивному й активному аспектах.

Пасивний аспект доступу (з боку органу влади) передбачає відповідь органу на запит від особи/ групи осіб, забезпечення їх участі в засіданні колегіальних органів, надання можливості ознайомитися з публічною інформацією в органі влади.

Активний аспект доступу (з боку органу влади) – це обов'язок органу влади оприлюднювати інформацію про свою діяльність, ухвалені документи та проекти, що готуються, реєстр публічної інформації тощо в один або кілька способів – публікувати в ЗМІ, розміщувати на офіційних веб-сайтах, вивішувати на інформаційних стендах тощо.

З одного боку на орган державної влади покладається обов'язок оприлюднення значної частини публічної інформації, що у свою чергу сприяє зменшенню запитів, а з іншого – особа може отримати додаткову інформацію, щодо якої немає обов'язку оприлюднення, але яка за своїм статусом є публічною. Особа самостійно визначає прийнятний для неї спосіб доступу до публічної інформації, щоправда, кожен із видів доступу має свої недоліки та переваги, пов'язані зі строками, обсягом і фактичними витратами.

Література:

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI.
2. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 № 3855-XII.

3. Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» від 11.02.2015 № 183-VIII.

4. Офіційний портал державних фінансів «E-data» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edata.gov.ua>.

*Лебедєва Олена Сергіївна, завідувач самостійного юридичного сектору
УДКСУ в м. Вінниці*

ЕЛЕКТРОННЕ КАЗНАЧЕЙСТВО УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ

Сучасні інформаційні технології є тим інструментом, який дозволяє забезпечити формування високотехнологічного суспільства, в якому кожен працівник органу Державної казначейської служби України має можливість повною мірою реалізувати свій потенціал для забезпечення максимально ефективного виконання посадових обов'язків.

Відповідно до Концепції розвитку інформаційних технологій Державної казначейської служби України на 2015–2017 рр. основними завданнями під час впровадження новітніх інформаційних технологій є: еволюційно розвинути діючу систему до системи електронного казначейства (e-treasury), з централізованою системою обробки інформації та юридично значимим внутрішнім і зовнішнім електронним документообігом; оптимізувати процес обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів шляхом запровадження електронної форми обслуговування клієнтів з використанням надійних засобів електронного цифрового підпису та сучасних інтернет-технологій; посилити інформаційну безпеку; інтегрувати систему «Електронне казначейство» (e-treasury) з системою «Електронний уряд» (e-government);

спростити та вдосконалити адміністрування інформаційних ресурсів [1].

Але існують і проблеми, пов'язані із впровадженням електронного казначейства: відсутність інтегрованої системи національних інформаційних ресурсів та інформаційної взаємодії органів державної влади; децентралізація окремих показників нормативно-довідкової інформації та відсутність їх синхронізації; гетерогенне середовище розробки спеціалізованого програмного забезпечення; відсутність єдиних форматів та протоколів електронного цифрового підпису; недостатня кількість висококваліфікованих фахівців інформаційних технологій та захисту інформації; недостатність необхідних фінансових та матеріально-технічних ресурсів, але вони мають загальновідомий характер і не можуть бути розв'язані окремими органами казначейства.

Дослідники визначають низку проблемних питань підвищення ефективності діяльності казначейства України, а саме розвиток нових платіжних технологій та централізація ведення обліку операцій виконання бюджету [2; 3]. Поряд з тим, актуальними залишаються питання впровадження сучасних